

Din ve Bilim Açısından

YARATILIŞ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ VAKFI YAYINLARI

Din ve Bilim Açısından
YARATILIŞ

Editörler

Doç. Dr. MEHMET BULGEN – Doç. Dr. ENİS DOKO

1. Baskı

İstanbul 2022

**MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ VAKFI YAYINLARI**

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 49378
ISBN 978-975-548-.....-.....
Yayın Numarası:

Kitabın Adı

Din ve Bilim Açısından Yaratılış

Editörler

Doç. Dr. Mehmet BULGEN
Doç. Dr. Enis DOKO

Kapak Tasarımı

Eren SAKIZ

Sayfa Tasarımı

Hamit SAĞLAM

Baskı ve Cilt

Seçil Ofset
100. Yıl Mahallesi Matbaacılar Sitesi
4. Cadde No: 77 Bağcılar, İstanbul
Tel: +90 212 629 06 15 www.secilofset.com
Sertifika No: 44903

1. Baskı: İstanbul, 2022

Copyright © Bu eserin bütün hakları İFAV'a aittir.
Yayınevinin izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik
ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Marmara Üniversitesi

İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları

Nuhkuyusu Cad. No: 110 Bağlarbaşı 34662 Üsküdar İSTANBUL
Tel: +90 216 651 15 06 Faks: +90 216 651 00 61
ifav@ilahiyatvakfi.com • www.ilahiyatvakfi.com

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ / Prof. Dr. İlyas ÇELEBİ.....	7
ÖNSÖZ	11

DİNLER TARİHİ AÇISINDAN YARATILIŞ

Dinlerde Yoktan (<i>Ex-Nihilo</i>) Yaratılış: Yahudilik ve Hıristiyanlık Örneği Prof. Dr. İsmail TAŞPINAR.....	19
Dinler Tarihi Açısından Yaratılış Prof. Dr. Kürşat DEMİRCİ.....	45
Dinlerde ve Mitolojilerde İlk İnsan Çifti ve İnsanın Yaratılışı Tuğrul KURT.....	51

İSLAM DÜŞÜNCE EKOLLERİNE GÖRE YARATILIŞ

Kur'an-ı Kerim'de 'Yaratma' -Kavramsal Çerçeve- Prof. Dr. Murat SÜLÜN.....	81
Kur'an ve Tefsir Geleneğinde Yaratılış Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK.....	95
Hadislerde Yaratılış Prof. Dr. Ahmet YILDIRIM.....	143
İnsanın Yaradılışına Katkı Bağlamında Nefs-i vâhide ve Anlam Alanı Prof. Dr. Hatice K. ARPAGUŞ.....	167
Kelâm İlminde Yaratılış Prof. Dr. Tefik YÜCEDOĞRU.....	201
Tasavvuf Düşüncesinde Yaratma Prof. Dr. Himmet KONUR.....	229

İslam Filozoflarına Göre Yaratılış

Prof. Dr. Ömer TÜRKER.....243

İslam Düşüncesinde Sürekli Yaratma Teorileri

Cağfer KARADAŞ.....253

Klasik Dönem Kelâmında Atomcu Zaman ve Sürekli Yeniden Yaratma

Duncan B. Macdonald (Çev. Doç. Dr. Mehmet BULGEN).....269

MODERN BİLİM AÇISINDAN YARATILIŞ**Yaratılış, Bilim ve İslam**

Prof. Dr. Caner TASLAMAN.....295

Yoktan Yaratmaya (*Creatio ex Nihilo*) Yönelik Felsefî ve Bilimsel Göstergeler

William Lane Craig (Çev. Doç. Dr. Mehmet BULGEN)301

Kelâm Kozmolojik Argumanı ve Modern Bilim

Doç. Dr. Enis DOKO (Çev. Onur Kenan AYDOĞDU)327

Büyük Patlama Teorisi Kelâm Kozmoloji Argümanını Destekler mi?

Prof. Dr. Rahim ACAR343

Big Bang Teorisi Kelâmın Yoktan Yaratılış Düşüncesini Destekler Mi?

Ahmet Mekin KANDEMİR365

Evren Kendi Kendine Ortaya Çıkmış Olabilir Mi?

Doç. Dr. Enis DOKO389

Modern Bilim Açısından Atomik Zaman ve Sürekli Yeniden Yaratma

Doç. Dr. Mehmet BULGEN.....407

Yaşamın Tarihi ve Biyolojik Evrim

Dr. Hüsna Karaboğa YURDAGÜR.....435

Evrimsel Teorisi: Din-Bilim İlişkisi Açısından Bir Değerlendirme

Doç. Dr. Mehmet BULGEN.....445

İslam ve Evrim: Bir Savunma

Doç. Dr. Enis DOKO491

SUNUŞ

Akaid esaslarının ispat edilmesini ve savunulmasını konu edinmiş bulunan Kelâm ilminin süreçleri ve geçirdiği aşamalar hep dinamik ve yenilikçi olmuştur. Bu sebeple ortaya çıktığı dönem ve şartların dinamikleri ile yetinmemiş tarih boyunca gelişim göstererek günümüze gelmiştir. Erken dönem, mütekaddimin, müteahhirin, yeni ilm-i kelâm ve modern dönem kelâmı gibi devreler bu dinamik yapının sonucu olarak ortaya çıkmış süreçlerdir. Şüphesiz ana gaye olan itikadın ispatlanmasını ve savunmasını başarılı bir şekilde yapma noktasında her dönemin kendine özgü yaklaşımı, metodu ve delilleri bulunmaktadır.

Varlık meselesi de kelâm ilminin baştan itibaren ilgilendiği konulardan biri, hatta ilk sıralarda geleni olup “Evren nasıl meydana geldi, varlığını nasıl sürdürüyor, akıbeti ne olacak?” gibi sorular filozoflar kadar kelâmcıların da cevaplarını aradıkları hususlardır. Ancak felsefecilerden farklı olarak kelâmcılar bu sorunların cevabını vahyin ışığında ve rehberliğinde aradıkları için recmen bi'l-gayb (gaybe taş atan) durumunda değildiler. Aksine önlerinde büyük bir nübüvvet tecrübesi ve doğru habercinin yol göstericiliği söz konusudur. Kur'an-ı Kerim'in, ezeli ve ebedi olan tek varlığın Allah Teâla olduğunu, O'nun dışındaki varlıkların ise hâdis ve fâni olduklarını bildiren buyrukları varlığı temellendirirken kelâmcıların istikametini tayin eden önemli işaret levhalarıdır.

Varlık meselesi konu edinildiğinde evrenin yaratılışı yanında karşımıza çıkan bir mesele de “insanın varlığı, niçin ve nasıl yaratıldığı ve akıbetinin ne olacağı” sorularının cevabıdır. Esasında kozmik âlemin bir cüzü olan insan, hangi özellikleri sebebiyle ondan farklı değerlendirilmektedir? Diğer canlıların yaratılışı bir teolojik problem olmazken insanın yaratılışı neden problem olmakta ve tartışılmaktadır? İnsan sıradan bir canlı değil, aksine bütün canlıların en değerlisi, en anlamlısı ve merkezde yer alanıdır. Yer yüzünde halife olarak seçilen insanın yaratılışı da özel olmalıdır. Kur'an-ı Kerim'de ilk insanın yaratılışı hakkında bilgiler verilmektedir:

“Ey insanlar, sizi bir tek kişiden yaratan, ondan da eşini var eden ve ikisinden de birçok erkek ve kadınlar meydana getiren Rabbinizden sakının...” (en-Nisa 4/1).

“İlk önce biz insanı çamurun özünden yarattık; sonra onu bir tohum damlası olarak sağlam bir yere yerleştiriyor, arkasından o tohum damlasını yapışkan bir maddeye dönüştürüyor; bu yapışkan maddeyi bir lokmacık ete çeviriyor, bu et parçacığını da kemiklere dönüştürüyor ve bu kemikleri etle kaplıyoruz; sonunda da ona bir başka mahluk olarak hayat veriyoruz; ne yücedir Allah, o en güzel yaratan. Bundan sonra siz, bir süre yaşadktan sonra, mutlaka öleceksiniz. Bundan sonra da kıyamet gününde yeniden diriltileceksiniz.” (el-Müminün 23/12-16)

“Hani Rabbin meleklere: ‘Çamurdan bir insan yaratacağım; mükemmel şeklini verip ruhumdan kendisine üfleyeceğimde, hepiniz ona secde edin” demişti. (Sâd 38/71-72)

“Sizi ilk önce topraktan, sonra bir damla sudan, sonra yapışkan bir maddeden yaratan; sonra da dünya yüzüne bir bebek olarak çıkaran O’dur ...” (el-Mümin 40/67).

“O, insanı da başlangıçta çamurdan yaratmıştır. Sonra onun neslini hakir bir suyun özünden meydana getirmiştir. Sonra belirli ölçülerle şekillendirip kendi ruhundan ona üflemiş ve bu suretle ona göz, kulak ve idrak vermiştir.” (es-Secde 32/7-9).

Meallerini verdiğimiz ayetlerde de görüldüğü üzere ilk insanın yaratılışı yoktan değil, toprak, su ve ruh gibi daha önceden mevcut olan varlıkların bir araya getirilmesi suretiyle olmuştur. Ancak bu süreçler arasındaki geçişlerin nasıl gerçekleştiği beyan edilmemiştir. Dolayısıyla insanın yaratılışına ilişkin Kur’an-ı Kerim’de bazı ipuçları verilmekle beraber Tekvin’de olduğu gibi somutlaştırılmamış, aksine mücmel, hatta müteşâbih bırakılmıştır. Bu sebeple de farklı yorumlara açık hale gelmiştir.

“Din ve Bilim Açısından Yaratılış” başlığını taşıyan bu eser, evrenin ve insanın yaratılışı problemine farklı disiplinlerin yaklaşım biçimleri açısından yaklaşmaktadır. Problem, tahrif sonucu haktan uzaklaşıp muharref hale gelmiş veya beşerin ortaya koyduğu batıl dinlerde hayal ürünü kurgular ve mitolojik yaklaşımlar şeklinde ele alınırken modern bilimlerde deney ve tecrübe yöntemleri ile elde edilen bulgulardan bir metafizik oluşturma denemeleri yapılmaya çalışılmıştır. İslam düşünce ekolleri ise içlerinde sağa

sola savrulanlar bulunmakla beraber çoğunluk dini delillerle bilimsel veriler arasında uzlaşmayı tercih etmiştir.

Bu eser dinler tarihi, İslâm düşünce ekolleri ve modern bilim olmak üzere üç farklı disiplinin yaratılış konusundaki yaklaşımına ilişkin makalelerden oluşmaktadır. Her biri alanında uzman bilim insanları tarafından yazılan makalelerin, meraklıların evrenin ve insanın yaratılış serüveni konusunda ufuk turu yapmalarını sağlayacaktır.

Günümüzde genel anlamda İslâm düşüncesinin, özel olarak da kelâm ilminin güncellenmesi adına bu tür çalışmalara şiddetle ihtiyaç var. Böyle bir ihtiyacı görerek çalışmalar yapan ve çalışmalara öncülük eden editörler Doç. Dr. Mehmet Bulgen ve Doç. Dr. Enis Doko'yu tebrik ediyor, bu istikamette çalışmalarının devamını temenni ediyor, Cenab-ı Hak'tan kendilerine muvaffakiyetler diliyorum.

Prof. Dr. İlyas ÇELEBİ

